ચંબલ નદીનાં કોતરો ઝડપથી નાશ પામી રહ્યાં છે

ચંબલ નદી તેનાં કોતરો અને કોતરોમાં રહેતા ડાકુઓ માટે કુખ્યાત છે. મધ્ય પ્રદેશની સરકાર આજકાલ આ કોતરોનો નાશ કરીને તેની જમીન પર ખેતીને પ્રોત્સાહન આપી રહી છે. મધ્ય પ્રદેશના મુરેના જિલ્લાના સબલગઢ તહસીલમાં આવેલા રાહુ કા ગામના રેમજી કા પુરા ગામમાં શ્રીચંદ નામનો કિસાન રહેતો હતો. આ ગામમાં લગભગ ૪૦૦ પરિવારો રહે છે અને ૧૦-૨૦ પરિવારોને બાદ કરતાં લગભગ બધા જ ચંબલ નદીને અડીને આવેલી કોતરની જમીન પર ખેતી કરે છે. દિવાળીના બીજા

દિવસે, ૨૨ ઓક્ટોબર,૨૦૨૫ ના રોજ, ૫૫ વર્ષીય શ્રીચંદ કેવત તેમના ખેતરમાં ગયો અને તેના પગ નીચેથી જમીન સરકી ગઈ. છેલ્લાં ત્રણથી ચાર વર્ષથી તે જે ૬-૭ વીઘા કોતરની જમીન સમતળ કરી રહ્યો હતો તે જમીન વરસાદથી ધોવાઈ ગઈ હતી. આ વર્ષે ચોમાસામાં અને ત્યાર બાદ ભારે વરસાદને કારણે માટીના ધોવાણને કારણે મોટા ખાડા પડી ગયા હતા. તેણે કોતરને સમતળ કરવા માટે ૧૫ લાખ રૂપિયા ખર્ચ્યા હતા. શ્રીચંદે વર્ષોની બચતનું રોકાણ કર્યું હતું અને એમ માનીને પૈસા ઉધાર લીધા હતા કે તેના પાંચ પુત્રો ખેતી કરીને ગુજરાન ચલાવશે. પોતાનાં ખેતરને બરબાદ થતું અને લાખોનું નુકસાન થતું જોઈને શ્રીચંદ ખૂબ જ આઘાતમાં હતો અને ખેતરમાં પડી ગયો હતો. તેના પરિવારના સભ્યોએ અહેવાલ આપ્યો કે આઘાતથી તેનું સ્થળ પર જ મૃત્યુ થયું હતું. શ્રીચંદનું મૃત્યુ દર્શાવે છે કે કોતરને સમતળ કરવાની હાનિકારક અસરો કેટલી હદ સુધી વણસી ગઈ છે.

ચંબલ નદીના કિનારે આવેલું મુરેનાનું ભાનપુર પણ આવું જ એક ગામ છે. અહીં રહેતા ખેડૂત સિયારામ મીણાના જણાવ્યા મુજબ તેના ૧૦૦ પરિવારોના ગામમાં નાના ખેડૂતો છે, જેમની પાસે ૨ થી ૫ વીઘા જમીન છે. ખેડૂતો કોતરની જમીન પર ખેતી કરે છે. તેઓ આ માટે ખેડૂતોની મજબૂરીને જવાબદાર માને છે. તેઓ કહે છે કે પરિવારોના વિસ્તરણ, ખેતીની જમીનમાં ઘટાડો અને રોજગારીની તકોના અભાવને કારણે ખેડૂતો કોતરની જમીનમાં ખેતી કરવા મજબૂર છે. ભાનપુર ગામ નજીક રાજઘાટમાં ચંબલ સફારીમાં ૩૨ વર્ષથી હોડી ચલાવતા ભગવાન સિંહ સોલંકીએ કોતરોના બદલાતા સ્વભાવને નજીકથી જોયો છે. તેનું માનવું છે કે એકલા રાજઘાટમાં જ ચંબલ નદીના કિનારાનાં કોતરોને લગભગ ૧૦ કિલોમીટર સુધી સમતળ કરવામાં આવ્યાં છે અને આ પ્રમાણ દર વર્ષે વધી રહ્યું છે. રાજઘાટ નજીક મસૂદપુર ગામમાં રહેતા ભૂરા સિંહ ગુર્જર કહે છે કે ૧૫ વર્ષ પહેલાં સુધી ખેતરો ચંબલ નદીથી પાંચ કિલોમીટર દૂર હતાં. હવે નદી કિનારે ખેતી શરૂ થઈ ગઈ છે. તેમનું કહેવું છે કે બીજાઓને પણ આવું કરતા જોઈને લોકો ચંબલ નદીનાં કોતરોની જમીન પર અતિક્રમણ કરી રહ્યા છે.

ચંબલ નદી આશરે ૯૬૦ કિલોમીટર લાંબી છે અને તે યમુના નદીની સૌથી મોટી ઉપનદી છે. ચંબલ નદી મધ્ય ભારતમાં ઉત્તર પ્રદેશ, મધ્ય પ્રદેશ અને રાજસ્થાનમાંથી વહે છે. મહાભારતમાં ચંબલ નદીનો ઉલ્લેખ

ચંબલ અભયારણ્યમાં વન રેન્જર જ્યોતિ પ્રસાદ દંડોટિયા કોતરોના સમતળીકરણને કારણે ચંબલ નદીની ઇકોલોજીમાં થતાં ફેરફારોને વન્યજીવન માટે આપત્તિ માને છે

ચર્મનવતી નામથી કરવામાં આવ્યો છે. તેના કિનારે બલિદાન આપવામાં આવતા પ્રાણીઓની ચામડી સૂકવવાના ઉલ્લેખો છે. એવું માનવામાં આવે છે કે આ નદી આ પ્રાણીઓના લોહીમાંથી ઉદ્ભવી હતી. થોડા દાયકા પહેલા ચંબલ નદી અને તેની આસપાસનાં કોતરો કુખ્યાત ડાકુઓ માટે આશ્રયસ્થાન હતાં. જવાહરલાલ નહેરુ યુનિવર્સિટીના સેન્ટર ફોર ધ સ્ટડી ઓફ રિજનલ ડેવલપમેન્ટના સ્કૂલ ઓફ સોશ્યલ સાયન્સના પ્રોફેસર પદ્મિની પાની ત્રણ દાયકાથી વધુ સમયથી ચંબલનાં કોતરો પર સંશોધન કરી રહ્યાં છે. તેઓ જોખમો તરફ ધ્યાન દોરતાં કહે છે કે કોતરોમાં ખેતી કરવાથી ટૂંકા ગાળામાં આજીવિકા અને જમીનના ઉપયોગના ફાયદા મળી શકે છે પરંતુ પર્યાવરણીય સુરક્ષા વિના ખેતી હેઠળના વિસ્તારને વિસ્તૃત કરવાના હેતુથી આવું કરવું જોખમી સાબિત થાય છે.

પદ્મિની પાની તેમના પુસ્તક 'લેન્ડ ડિગ્રેડેશન એન્ડ સોશિયો-ઈકોનોમિક ડેવલપમેન્ટઃ અ ફિલ્ડ-બેઝ્ડ પર્સ્પેક્ટિવ'માં લખે છે કે ભારતના કુલ ભૌગોલિક વિસ્તારનો લગભગ ૦.૩૨ % ભાગ કોતરોથી પ્રભાવિત છે.૧૯૪૩ માં રાષ્ટ્રીય આયોજન સમિતિએ અંદાજ લગાવ્યો હતો કે સંયુક્ત ભારતના લગભગ ૩.૮% જમીન વિસ્તાર કોતરોના ધોવાણથી ગંભીર રીતે પ્રભાવિત થયો હતો અને સંયુક્ત પ્રાંતનો લગભગ ૮ % વિસ્તાર (લગભગ ૨૦ લાખ હેક્ટર) કોતરોથી ઢંકાયેલો હતો, જ્યાં કોઈ વનસ્પતિ આવરણ નહોતું. સ્વતંત્રતા પછી રાષ્ટ્રીય કૃષિ આયોગે શોધી કાઢ્યું કે લગભગ ૩૬.૭ લાખ હેક્ટર જમીન કોતરોથી પ્રભાવિત હતી. રિમોટ સેન્સિંગ ડેટા વિશ્લેષણ મુજબ ૧૯૭૪માં મુરેનામાં કુલ કોતરોથી પ્રભાવિત વિસ્તાર ૧,૦૮૨.૭૧ ચોરસ કિલોમીટર હતો, જે ૨૦૧૪માં ઘટીને ૪૧૫.૯૮ ચોરસ કિલોમીટર થયો હતો. હાલમાં આમાં વધુ ઘટાડો થવાનો અંદાજ છે કારણ કે આ વિસ્તારનો મોટો ભાગ સમતળીકરણ તેમ જ સૌર ઊર્જા પ્રોજેક્ટો અને ઉદ્યોગોને કારણે ખોવાઈ ગયો છે. કોતર વિસ્તારમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો મુખ્યત્વે મોટા પાયે જમીન સમતળીકરણનું પરિણામ છે, જે માટીના ધોવાણને વેગ આપે છે. સમતળ કરેલી જમીનનો ઉપયોગ કૃષિ હેતુઓ માટે થાય છે.

કરૌલીમાં બારડ મલ્લાહપુરા અને બારડ પંચોલી આવાં બે ગામ છે. સમતળીકરણનું ગણિત સમજાવતાં બારડ પંચોલીના કિશોર મીણા કહે છે કે ગામમાં એક વીઘા જમીનનો ખર્ચ ૧૪-૧૫ લાખ રૂપિયા થાય છે, જ્યારે કોતરોમાં ખેતર તૈયાર કરવામાં ૫૦,૦૦૦ થી ૧ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ થાય છે. આ જ કારણ છે કે કોતરની જમીન પર ખેતી વેગ પકડી રહી છે. તેઓ કહે છે કે આ સમતળ જમીન ૫-૧૦ વર્ષ પછી વારસામાં આપવામાં આવે છે. ગામના લગભગ ૧૦ લોકો આવી જમીન વારસામાં આપી ચૂક્યા છે. તેઓ એમ પણ કહે છે કે આવી જમીન ખૂબ ઉત્પાદક નથી પરંતુ ખેડૂતો શક્ય તેટલાં ખેતરો બનાવવા માંગે છે, કારણ કે તે આજીવિકા અને ઓળખ સાથે જોડાયેલી છે.

કોતરોને ઉજ્જડ જમીન તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, તેમની ઈકોસિસ્ટમ તેના છોડ અને પ્રાણીઓની વિશાળ વિવિધતા માટે જાણીતી છે. આમાં વિવિધ વોટર સ્કેટર અને ડાઈવિંગ બીટલ જેવા અપૃષ્ઠવંશી પ્રાણીઓ, કાચબાની સાત પ્રજાતિઓ અને અસંખ્ય માછલીઓની પ્રજાતિઓનો સમાવેશ થાય છે. ચંબલ નદી ખાસ કરીને ઘરિયાલ અને મગર માટે અનુકૂળ છે, જે તેના સ્વચ્છ પાણીને પસંદ કરે છે. વિશ્વની કેટલીક સૌથી લુપ્તપ્રાયઃ પ્રજાતિઓ, જેમ કે ગંગા ડોલ્ફિન, સ્મૂથ-કોટેડ ઓટર અને ઈન્ડિયન સ્કિમર, પણ અહીં જોવા મળે છે. આ કોતરો ફક્ત ગ્રામજનોને જ લાભ આપતા નથી પરંતુ વન્યજીવન માટે રહેઠાણ પણ પૂરાં પાડે છે. આ કોતરોમાં વિવિધ પ્રકારની કેનિડ પ્રજાતિઓ જોવા મળે છે, જેમાં ભારતીય વરુ, જરખ, ભારતીય શિયાળ, રણ શિયાળ અને પટ્ટાવાળી હાયનાનો સમાવેશ થાય છે. આ વૈવિધ્યસભર ઈકોસિસ્ટમમાં રીંછ પણ જોવા મળે છે.

સર્વેક્ષણ કરાયેલા વિસ્તારનો ૧૮ % ભાગ કોતરોએ આવરી લીધો હતો અને આ કોતરોમાંથી ૨૨ % આંશિક અથવા સંપૂર્ણપણે કૃષિ હેતુઓ માટે સમતળ કરવામાં આવ્યા હતા. નદીમાં પૂર દરમિયાન પાણીનું સ્તર ૧૦-૧૫ મીટર વધી શકે છે અને બંને કાંઠાથી ૫૦૦ મીટર સુધી વિસ્તરી શકે છે. કોતરોની ગેરહાજરીમાં આ પ્રાણીઓ નરમ માટીમાં ફસાઈ શકે છે અને નદીમાં પાછા ફરી શકતા નથી.

ચંબલ અભયારણ્યમાં વન રેન્જર અને ઘરિયાળ સંરક્ષણવાદી જ્યોતિ પ્રસાદ દંડોટિયા ગેરકાયદેસર ખાણકામ અને કોતરોના સમતળીકરણને કારણે ચંબલ નદીની ઈકોલોજીમાં થતા ફેરફારોને નદી, જળચર જીવન અને વન્યજીવન માટે આપત્તિ માને છે. જો આ પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રહેશે, તો ૧૦ વર્ષમાં કોતરો અદૃશ્ય થઈ જશે અને ચંબલ નદી અન્ય નદીઓની જેમ પ્રદૂષણનો ભોગ બનશે. તેઓ એમ પણ કહે છે કે માનવ હસ્તક્ષેપને કારણે ચંબલમાં ઓટર પ્રાણીઓ, જે એક સમયે કોતરમાં રહેતા હતા, તે લુપ્ત થઈ ગયા છે. આ ભય ઘણી અન્ય પ્રજાતિઓ પર પણ મંડરાઈ રહ્યો છે.●

આજ સુધીમાં 'ધ માઉસટ્રેપ' નાટકના વિશ્વભરમાં 30,000થી વધું શો ભજવાયા !

અગાથા ક્રિસ્ટીએ જાતે જ કહ્યું હતું કે નાટકનો અંત ક્યારેય કોઈને ન જણાવવો. લંડનમાં દરેક પ્રદર્શન પછી અભિનેતાઓ દર્શકોને કહે છે: Now you are our partners in crime – please keep the secret!

માઉસટ્રેપ એ વિશ્વનું સૌથી લાંબા સમય સુધી ચાલતું નાટક છે, જે બ્રિટિશ લેખિકા અગાથા ક્રિસ્ટીએ લખ્યું છે. આ નાટક પહેલા 'Three Blind Mice' નામના 30 મિનિટના રેડિયો પ્લે તરીકે 1947માં Queen Maryના જન્મદિવસ માટે લખ્યું હતું. પછી તેને નાટકમાં બદલ્યું અને નામ પડ્યું 'The Mousetrap'. આ માઉસટ્રેપ નાટક શેક્સપિયરના Hamlet માંથી પ્રેરણા લઈને લખવામાં આવ્યું છે.

અગાથાએ વિચાર્યું હતું કે આ નાટક થોડા મહિના જ ચાલશે, પણ તે વિશ્વવિખ્યાત બની ગયું!

આ નાટક 1952માં પહેલી વખત લંડનમાં મંચસ્થ થયું હતું અને ત્યારબાદથી આજ સુધી સતત ભજવાઈ રહ્યું છે. આ નાટકને વર્લ્ડ રેકોર્ડ છે સૌથી વધુ વખત ભજવવામાં આવેલું એક જ થિયેટરમાં ચાલતા નાટક તરીકે. અગાથા ક્રિસ્ટીએ શરૂઆતમાં વિચાર્યું હતું કે આ નાટક થોડા વર્ષ જ ચાલશે, પણ તે વિશ્વવિખ્યાત બની ગયું.

1952ની 25 નવેમ્બરથી લંડનમાં શરૂ થયું, (પહેલા Ambassadors Theatreમાં અને પછી 1974થી St. Martin's Theatreમાં).

COVID-19ને કારણે 2020-2021માં થોડા સમય માટે બંધ થયું હતું, પણ તે પછી પણ સતત ચાલી રહ્યું છે. માર્ચ 2025માં 30,000મું પર્ફોર્મન્સ પૂર્ણ થયું - એટલે કે વિશ્વનું સૌથી વધુ વખત ભજવાયેલું નાટક (Guinness World Record)નામે થયો છે. ફેબ્રુઆરી 2026માં પણ સતત ચાલી રહ્યું છે અને બુકિંગ જાન્યુઆરી 2027 સુધી ખુલ્લું છે.

કથાવસ્તુ (સ્પોઈલર વગર):

એક બરફીલા તોફાનની રાત્રે એક દૂરના ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી નાની ગેસ્ટહાઉસ (Monkswell Manor)માં એક યુગલ (Mollie અને Giles Ralston) દ્વારા ચલાવવામાં આવતી હોટેલમાં કેટલાક અજાણ્યા મહેમાનો આવે છે. બહાર તોફાનને કારણે બધા અંદર જ ફસાઈ જાય છે.

રેડિયો પર સમાચાર આવે છે કે લંડનમાં એક હત્યા થઈ છે અને એ હત્યારો આ જ વિસ્તારમાં આવી રહ્યો છે. પછી હોટેલમાં જ એક હત્યા થાય છે અને બધાને શંકા થાય છે કે હત્યારો આ જ લોકોમાંથી કોઈ એક છે!

આખું નાટક સસ્પેન્સ, શંકા, ટ્વિસ્ટ અને અંતિમ આઘાતથી ભરેલું છે - ક્લાસિક 'Whodunit' (કોણે કર્યું?) સ્ટાઈલનું મર્ડર મિસ્ટ્રી.

મુખ્ય પાત્રો :

મોલી રાલ્સ્ટન	**હોટેલની માલકિન**
ગાઈલ્સ રાલ્સ્ટન	મોલીનો તેનો પતિ
ક્રિસ્ટોફર વેન	એક અજીબ યુવાન,
મિસ. બોલે	કડક સ્વભાવની મહિલા
મુખ્ય મેટકાફ	નિવૃત્ત મેજર
મિસ કેસવેલ	યુવતી
મિ. પેરાવિસિની	રહસ્યમય વ્યક્તિ
ડિટેક્ટીવ સાર્જન્ટ ટ્રોટર	પોલીસ અધિકારી

આ નાટકનો અંત જોનારાઓને કહેવામાં આવે છે કે ક્યારેય સ્પોઈલ ન કરો, કારણ કે તેની મજા જ અંતના ટ્વિસ્ટમાં છે! લંડનમાં આજે પણ દરરોજ ભજવાય છે અને દર્શકોને અંત જણાવવાની મનાઈ હોય છે.

ગુજરાતીમાં આ નાટકનું અનુવાદ કે અનુરૂપ ભજવણી થઈ હોય તો તેની માહિતી ઓછી મળે છે, પણ અંગ્રેજીમાં તે વિશ્વભરમાં ખૂબ જાણીતું છે. જો તમે સસ્પેન્સ-થ્રિલર ગમે છે તો આ નાટક ચોક્કસ જોવું જોઈએ!

તમને આ નાટક વિશે કોઈ ખાસ બાબત (જેમ કે પાત્રો, અંત વગરની વાત કે લંડનમાં જોવાની માહિતી) જાણવી છે?

અગાથા ક્રિસ્ટીએ જાતે જ કહ્યું હતું કે નાટકનો અંત ક્યારેય કોઈને ન જણાવવો. લંડનમાં દરેક પ્રદર્શન પછી અભિનેતાઓ દર્શકોને કહે છે:

'Now you are our partners in crime - please keep the secret!'

આજ સુધી લાખો લોકોએ જોયું છે, પણ ખૂબ ઓછા લોકોએ જાહેરમાં સ્પોઈલ કર્યું છે. આ એક પ્રકારની અનોખી પરંપરા બની ગઈ છે. શરૂઆત કેવી રીતે થઈ?

એક બરફીલા તોફાનની રાત્રે એક દૂરના ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આવેલી નાની ગેસ્ટહાઉસ (Monkswell Manor)માં એક યુગલ (Mollie અને Giles Ralston) દ્વારા ચલાવવામાં આવતી હોટેલમાં કેટલાક અજાણ્યા મહેમાનો આવે છે. બહાર તોફાનને કારણે બધા અંદર જ ફસાઈ જાય છે

અગાથા ક્રિસ્ટીએ આને પહેલા રેડિયો પ્લે તરીકે લખ્યું હતું - નામ 'Three Blind Mice' (Queen Mary માટે).

માઉસટ્રેપ નાટક કુલ 27 ભાષામાં અનુવાદ થઇ ચુક્યું છે અને 50 થી વધુ દેશોમાં તેના શો થયા છે.

અમેરિકા, ભારત વગેરેમાં પણ અનેક થિયેટર ગ્રુપ્સ દ્વારા ભજવાય છે. ગુજરાતીમાં સીધું અનુવાદિત વર્ઝન ઓછું જોવા મળે છે, પણ અંગ્રેજી અને હિન્દીમાં ઘણું પ્રચલિત છે.

જો તમે જોવા માંગો તો લંડનમાં St. Martin's Theatreમાં દરરોજ બે શો હોય છે.

ટિકિટ ઓનલાઈન મળે છે, અને અંત જોવા માટે લાઈવ જોવું જ સૌથી મજેદાર છે! માઉસટ્રેપના સર્જક અગાથા ક્રિસ્ટીનો જન્મઃ 15 સપ્ટેમ્બર 1890, ઈંગ્લેન્ડમાં થયો.

મૃત્યુઃ 12 જાન્યુઆરી 1976.

અગાથાને 'ક્વીન ઓફ ક્રાઈમ અથવા ક્વીન ઓફ મિસ્ટ્રી' તરીકે જાણીતા. શિક્ષણઃ શાળામાં નહીં, ઘરે જ શિક્ષણ લીધું. 5 વર્ષની ઉંમરે જાતે વાંચતા શીખી ગયા. 16 વર્ષે પેરિસમાં સંગીત અને પિયાનોનું અભ્યાસ કર્યો.

અગાસ્થાએ નાટકના કોપીરાઈટ 9 વર્ષના પૌત્ર મેથ્યુ પ્રિચર્ડ (Mathew Prichard)ને ગિફ્ટ તરીકે આપ્યા હતા. (તે સમયે મેથ્યુને સાયકલ જોઈતી હતી!)

આ ભેટ તેમના પરિવાર માટે મોટી આર્થિક સફળતા બની અને આજે પણ 'મેથ્યુ'ના ટ્રસ્ટ દ્વારા આવકનો ઉપયોગ કલા અને ચેરિટી માટે થાય છે.●

શબ્દ સાપ્તાહિકી

- અરવિંદ એસ. મારૂ

આડી ચાવી

૧. ગાનતાન (૪)
૪. શંકા (૩)
૬. છત્રીવાળી ગાડી (૪)
૯. શોધ, તપાસ (૩)
૧૨. ભીંડી જાતન એક છોડ (૨)
૧૩. માવજત, સાચવણી (૩)
૧૫. સીમા (૩)
૧૬. તપસ્યા (૨)
૧૭. નુકસાન (૨)
૧૮. બહાનું (૨)
૧૯. તંતુ, દોર(૨)
૨૦. દાણાવાળું એક કઠોળ (૨)
૨૧. પુરુષ, આદમી (૨)
૨૩. ઝટ, એકદમ (૩)
૨૬. ઘોડો (૨)
૨૭. ઓછું (૨)
૨૮. જન્મ આપનાર પિતા (૩)
૩૦. ઘટ, ખોટ (૩)
૩૨. પીડવું, દબાવવું તે (૩)
૩૩. કાગળ વગેરેના ટુકડા (૪)
૩૫. એક જાતની વેલ (૩)
૩૭. યુવાન (૩)
૩૮. મનનું વલણ (૩)
૩૯. રસ્તે ચાલનાર (૪)
૪૨. યોગ્ય કિંમત કરનાર (૫)
૪૩. રતમાં આવતો વારો (૨)
૪૪. તારનાર (૩)
૪૬. દુંખ (૩)
૪૮. હોડી (૨)
૫૦. ઉગ્ર, આકરું (૩)
૫૧. ધૂળ (૨)
૫૩. હાથ (૨)
૫૪. સરોવર (૨)
૫૫. વગાડવું તે (૩)
૫૬. નમેલું (૨)
૫૮. યોગ્ય (૩)
૫૯. અંત, ચેડો (૨)
૬૦. હાથી (૨)
૬૧. બુદ્ધિ, અક્કલ (૨)
૬૨. પરમેશ્વર (૨)
૬૫.લીન, ડૂબેલું (૨)
૬૬. અભિપ્રાય (૨)
૬૭. એક જાતનું કાપડ(૨)
૬૮. મિથુન ચક્રવર્તીની એક ફિલ્મ (૨)
૬૯. અંધારિયું (૨)
૭૦. દેહ, શરીર (૨)
૭૧. હોડી, વહાણ (૨)
૭૨. સ્ત્રી, મહિલા (૨)
૭૩. એક ફળ (૪)
૭૪. એક સમાન (૪)
૭૫. સરિતા (૨)

ઊભી ચાવી

૨. ભૂલભરેલું (૩)
૩. વીતી ચૂકેલું (૨)
૪. તાબે, આધીન (૨)
૫. સહાય (૩)
૬. સરખી સપાટીવાળુ (૪)
૭. ફરિયાદ (૨)
૮. રેતીનું મેદાન (૨)
૧૦. અનુકૂળ વખત (૨)
૧૨. એકવાર(૨)
૧૩. દુનિયા, વિશઅવ ૯૩)
૧૪. નમેલું (૩)
૧૫. શબ્દ, બોલ(૩)
૧૭. પરાજય (૨)
૨૦. સંદેશ (૩)
૨૧. સદ્વર્તન (૨)
૨૨. પાલવ, છેડો (૩)
૨૪. ખેલ (૩)
૨૫. આદર, સન્માન (૨)
૨૬. અરુચિ, અપ્રિતિ (૩)
૨૮. આદમી (૨)
૨૯. ધનુષ્યની બનાવટ (૩)
૩૧. શિખામણ (૩)
૩૨. ઉપાય, ઇલાજ (૨)
૩૩. જરૂરી જ ખર્ચ કરવું (૫)
૩૪. કાલાવાલા (૪)
૩૬. ટેવ, વ્યસન (૨)
૩૭. થોડુક જરાક (૨)
૩૮. દાન આપનાર (૪)
૩૯. ઘોડાવાળો (૩)
૪૦. આપવું તે (૨)
૪૧. લાગ (૨)
૪૪. ગાયનનાં ઠોકનું માપ (૨)
૪૫. દાંત (૩)
૪૭. ખોટ, ઘટ (૩)
૪૯. ધારો, પ્રથા (૩)
૫૦. લોકમત (૪)
૫૨. જુમ્મેદારી (૫)
૫૩. એક સંત (૩)
૫૭. સૂર્ય (૩)
૫૯. ઉપકાર(૨)
૬૦. વીતી ચૂકેલું (૨)
૬૪. ઊનું, ઉષ્ણ (૩)
૬૫. નકામું (૨)
૬૬. ચિંતન (૩)
૬૭. જિંદગી (૩)
૬૯. વિષ, ઝેર (૨)
૭૦. કાળજી, પરવા (૨)

શબ્દ સાપ્તાહિકી ઉકેલ

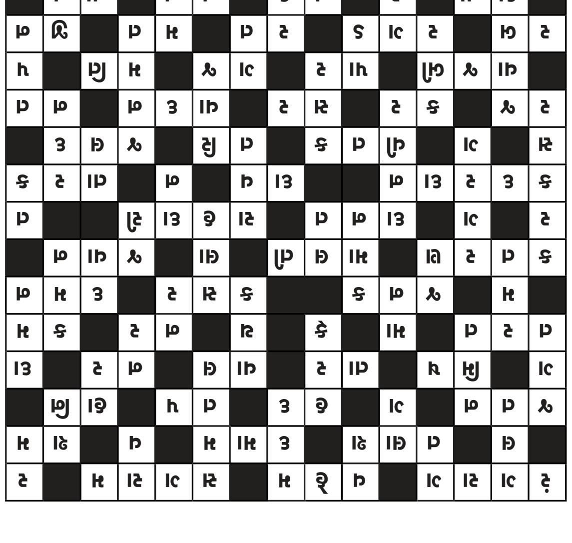

કાકુરો

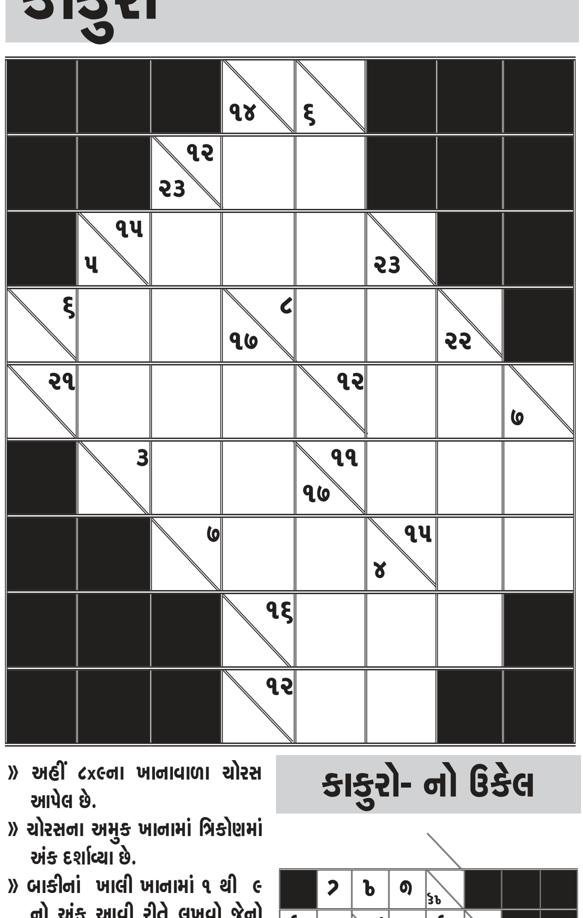

» અહીં ૮x૯ના ખાનાવાળા ચોરસ આપેલ છે.
» ચોરસના અમુક ખાનામાં ત્રિકોણમાં અંક દર્શાવ્યા છે.
» બાકીનાં ખાલી ખાનામાં ૧ થી ૯ નો અંક આવી રીતે લખવો જેનો સરવાળો ત્રિકોણમાં આપેલ અંક જેટલો થવો જોઇએ.
» કોઇ પણ અંકનો બીજી વખત ઉપયોગ કરવો નહિ (એક જ સંખ્યામાં)

→ આડી લાઇન
↓ ઊભી લાઇન

કાકુરો- નો ઉકેલ